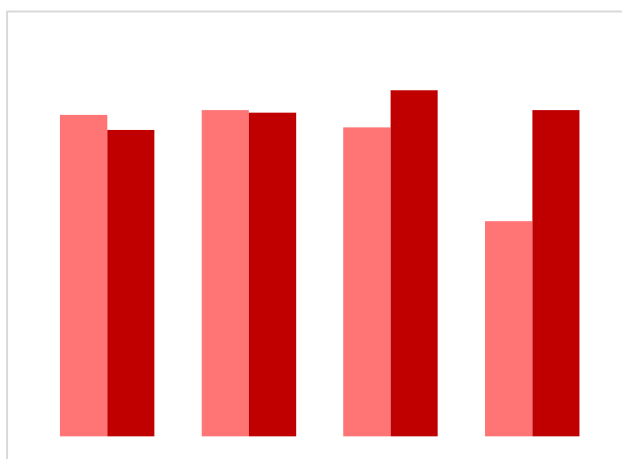
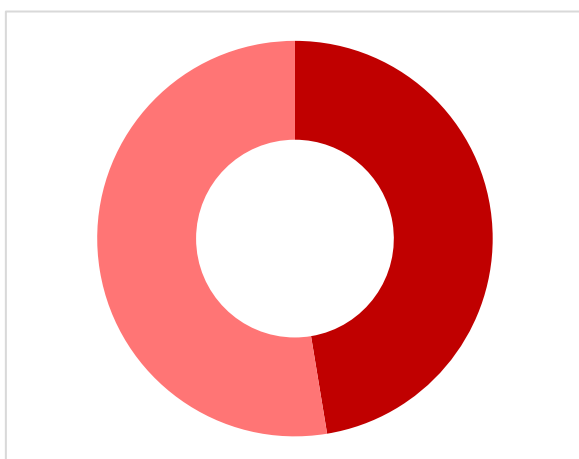

Raport studiu: Percepția persoanelor de etnie romă și a membrilor de partid privind participarea politică în Republica Moldova

În baza a unui studiu calitativ (2 focus-grupuri) cu participarea a 19 persoane și a unui studiu cantitativ (200 respondenți). Studiul s-a efectuat în perioada ianuarie – februarie 2019.

Studiul a fost realizat în cadrul proiectului „Încurajarea incluziunii politice din perspectivă etnică și de gen. Prezentarea avantajelor sociale ale implicării persoanelor de etnie romă (în special a femeilor) în procesul decizional”, implementat de A.O. Centrul de Consultanță și Educație Civică. Proiectul este susținut financiar de Fundația Est-Europeană în cadrul proiectului “Pledoaria societății civile pentru alegeri incluzive și corecte în Republica Moldova, conform recomandărilor UE și OSCE/ODIHR și angajamentelor internaționale în domeniul drepturilor omului”, finanțat de Uniunea Europeană și co-finanțat de Suedia.

Cuprins

I.	Listă abrevieri	3
II.	Despre Date Inteligente SRL	4
III.	Metodologia	5
	Sub-eșantion populație de etnie Rromă	6
	Sub-eșantion reprezentanți ai partidelor	7
IV.	Capitolul 1. Aspecte generale	9
	1.1. Principalele probleme cu care se confruntă în viața de zi cu zi	9
	1.2. Instituțiile / organizațiile care ar putea soluționa problemele în RM	11
V.	Capitolul 2. Stereotipuri. Grupuri defavorizate	12
	2.1 Respectarea drepturilor romilor în condițiile păstrării tradițiilor	12
	2.2 Grupuri dezavantajate în societate	13
VI.	Capitolul 3. Viața politică	18
	3.1 Nivelul de implicare în viața socială și politică.....	18
	3.2 Nivelul de informare despre alegeri	19
	3.3 Participarea la alegeri.....	20
	3.4 Testarea unor situații ipotetice romi/politicieni	21
	3.5 Opinii apartenența la partid	26
VII.	Capitolul 4. Sursele de informare și altele	30

Listă abrevieri

B	Numărul bărbatului din cadrul focus grupului (ex. FG1-B1)
F	Numărul femeii din cadrul focus grupului (ex. FG1-F1)
FG1	Focus grup, numărul focus grupului - 1
iData	Compania Date Inteligente SRL

Despre Date Inteligente SRL

Acest studiu a fost elaborat de compania **iData**, cu denumirea juridică "**Date Inteligente**" SRL, specializată în efectuarea cercetărilor de piață, studiilor de marketing, cercetări cantitative și calitative, analize statistice și econometrice ș.a. Compania a fost fondată de către doi profesioniști în analiza datelor, specialitățile statistică și sociologie, cu o experiență cumulată de 24 de ani la momentul scrierii acestui raport. Viziunea companiei este oferirea pentru fiecare necesitate a clientului o soluție individuală, implementată în timp util, asigurând o comunicare eficientă și o atenție deosebită la detalii. Valorile companiei sunt:

- **Inovația** – creăm valoare prin generare și implementare de noi idei, soluții de eficientizare.
- **Integritatea** – suntem sinceri și responsabili față de societate, parteneri și clienți.
- **Dedicația** – iData nu este doar un loc de muncă pentru noi, prin el ne trăim visul.
- **Lucrul în echipă** – punem valoare pe fiecare membru al echipei și îl/o implicăm la maxim.

Pentru a contacta autorii studiului:

Adresa: MD2012, or. Chișinău, str. Sfatul Țării 27, of.11, iData

E-mail: veronica@idata.md

Telefon: +373-62166060

Metodologia

Compania iData a realizat o cercetare calitativă și cantitativă în rândul persoanelor de etnie romă și a membrilor de partid.

Prima etapă a studiului a presupus efectuarea a 2 discuții de tip focus grup pe data de 30 – 31 ianuarie 2019. Durata unui focus grup a fost în mediu de 2 ore. La primul focus grup au participat membri din partid din Chișinău cât și din afara Chișinăului. La al doilea focus grup au participat persoane de etnie romă din 8 raioane diferite ale țării. Discuțiile de grup au avut loc la sediul iData.

În cadrul studiului am urmărit evaluarea percepțiilor cu privire la participarea politică a membrilor partidelor cât și a romilor, care instrumente sunt cele mai utile în procesul de construire a campaniei electorale precum și care sunt beneficiile lor.

Procedurile

Pentru realizarea studiului s-a ales cercetare calitativă și anume metoda interviurilor de grup.

Discuțiile de grup

Au fost efectuate două sesiuni de focus grup, la care au participat câte 9 -10 invitați. Participanții au fost selectați ținându-se cont de următoarele criterii:

- Apartenența la grupul țintă (membri de partid sau romi);
- Mediul de rezidență;
- Limba vorbită;
- Genul feminin sau masculin;
- Regiunea: Chișinău și republică.

Recrutarea participanților a fost efectuată de către 2 operatori de recrutare. Pentru fiecare discuție de grup au fost recrutate între 12 - 16 persoane. Recrutarea participanților s-a efectuat după un chestionar de recrutare.

Discuția de grup a fost derulată conform unui ghid de moderare elaborat în baza obiectivelor studiului.

Ghidul de moderare a fost testat înainte de lansarea studiului. Pentru testarea instrumentului am efectuat două interviuri în profunzime cu o durată de circa 20 minute cu un membru de partid și un rom, care au fost selectați conform caietului de sarcini.

Participanților la focus grup li s-a asigurat o atmosferă liberă și deschisă, astfel încât fiecare a avut ocazia să-și exprime ideile și opiniile. Informație mai detaliată despre participanții la focus grup o puteți vedea în tabelul de mai jos.

Tabelul 1. Structura grupurilor

Nr.	Data realizării	Nr. Participanți	Genul	Regiune	Grupul țintă
FG 1	30.01.2019	10	6F/4M	Chișinău și republică	Membri de partid (au participat reprezentanți ai 7 formațiuni politice din RM)
FG 2	31.01.2019	9	3F/6M	Chișinău și republică	Romi

Toate discuțiile de grup au fost înregistrate și transcrise, iar în baza transcrierilor a fost elaborat prezentul raport ce conține păreri ale autorilor în baza analizei rezultatelor, dar și citate din cadrul focus-grupurilor. Au fost alese cele mai relevante citate pentru a argumenta anumite afirmații cheie făcute în cadrul studiului.

Dificultăți și limite

Informația colectată poate fi utilizată pentru formarea unei imagini generaliste și poate fi folosită pentru formularea unor ipoteze. Totodată menționăm că datele colectate nu pot fi extrapolate la nivelul întregii populații. Datele pot fi interpretate în termeni de tendințe și necesită confirmări din studiul cantitativ.

A **doua etapă** a studiului a fost realizarea studiului cantitativ în rândul romilor și a membrilor de partid.

Studiul a presupus realizarea unui **studiu cantitativ** pe sub-eșantioane a câte 100 chestionare pentru fiecare din următoarele:

- Romi – 100 chestionare;
- Reprezentanți ai organizațiilor teritoriale ale partidelor politice – 100 chestionare.

Tabel 2. Structură obținută după categorii*

Grup	Categoria	Populație	Procent	Eșantion	Marja de eroare
Etnia	Rromi	12233	1.0 – 1.5*	100	±9.5%
Subgrup	Reprezentanți ai partidelor	Aprox. 200000	-	100	±9.5%

Sursa: Recensământul Populației și Locuințelor 2014, iData, * - estimări ale diferitor organizații naționale și internaționale;

Sub-eșantion populație de etnie Rromă

Pentru a putea extrage sub-eșantionul de persoane de etnie romă mai întâi de toate am studiat distribuția lor după mediul de rezidență și împărțirea după mediul geografic.

Tabelul 3. Distribuția populației de etnie Rromă după mediul de rezidență:

Sectorul	Populație, rromi	Pondere din total populație rromi (%)	Eșantion, chestionare	Localități incluse în eșantion
Rural	4117	33.7	34	3
Urban	8116	66.3	66	6
Total	12233	100.0	100	9

Eșantionul a fost extras ținându-se cont de distribuția geografică a persoanelor de etnie Rromă. Preponderent concentrația este în mediul urban în partea de Nord a țării, astfel două din trei persoane de etnie Rromă i-am regăsit în mediul urban. Un alt aspect de care s-a ținut cont la extragerea eșantionului a fost mărimea localității atât urbană cât și rurală. Localitățile au fost selectate aleatoriu și s-a stabilit un minim

de două puncte de eşantionare per localitate. Un punct de eşantionare în cazul de faţă va avea minim 4 chestionare. În final eşantionul conţine 9 localităţi din care au fost colectate 100 chestionare.

Tabelul 4. Distribuţia chestionarelor realizate cu persoanele de etnie Rromă

Nr. de ord.	Raion	Oraş/comună	Localitate	Mediu de rezidenţă	Eşantion, chestionare realizate
1	Ocniţa	or. Otaci	or. Otaci	Urban	25
2	Nisporeni	sat (com.) Cioreşti	s. Vulcăneşti	Rural	17
3	Soroca	or. Soroca	or. Soroca	Urban	15
4	Călăraşi	sat (com.) Buda	s. Ursari	Rural	9
5	Glodeni	sat (com.) Danu	s. Danu	Rural	9
6	Rîşcani	or. Rîşcani	or. Rîşcani	Urban	7
7	Chişinău	or. Chişinău	or. Chişinău	Urban	7
8	Briceni	or. Briceni	or. Briceni	Urban	7
9	UTA Găgăuzia	or. Ceadâr-Lunga	or. Ceadâr-Lunga	Urban	4
Total					100

Sub-eşantion reprezentanţi ai partidelor

Sub-eşantionul cu reprezentanţi ai partidelor i-am recrutat ţinând cont şi de mediul geografic.

Tabelul 5. Distribuţia chestionarelor colectate cu reprezentanţi ai partidelor după regiune:

Sectorul	Eşantion, chestionare	Localităţi incluse în eşantion
Nord	25	7
Centru	50	9
Sud	25	8
Total	100	24

Recrutarea respondenţilor în rândul partidelor a fost efectuată prin metoda bulgărelui de zăpadă ţinând cont de mediul de rezidenţă şi apartenenţa la partid.

Astfel, la final am realizat 100 chestionare cu reprezentanţi ai 8 formaţiuni social-politice din Republica Moldova. Chestionarele au fost efectuate prin metoda CATI.

Nivelul de cuprindere al eșantionului:

Respondenți de 18 -65 ani din Republica Moldova, rezidenți, cu excepția Unității Teritoriale Stânga Nistrului.

La final baza de date conține 100 chestionare cu romi și 100 chestionare de membri de partid. Chestionarele au fost aplicate pe support de tabletă.

50 de chestionare cu persoane de etnie romă au fost realizate prin metoda chestionării față în față și celelalte 150 de chestionare au fost colectate prin metoda CATI. La colectarea chestionarelor cu persoane de etnie romă am fost ajutați de către mentorii comunitari ai romilor din aceste localități.

Chestionarele au fost colectate în perioada 20 – 23 februarie 2019. Durata medie a unui chestionar a fost de circa 12 minute.

În tabelul de mai jos puteți vedea structura eșantioanelor primite după mai multe variabile de segmentare.

Tabel 6. Structura eșantionului

		Politicieni	Romi
Sex	Bărbați	48	42
	Femei	52	58
Studii	Studii primare (4 clase)	2	36
	Studii medii (9 clase, colegiu, școală profesională, liceu)	28	48
	Studii superioare (licență, masterat, doctorat)	68	9
	Nu răspund	2	6
Statutul ocupațional	Elev/student	11	1
	Angajat (inclusiv în concediu de maternitate)	70	23
	Antreprenor/ Angajator/ Proprietar de afacere	1	0
	Șomer	7	18
	Casnic	2	22
	Pensionar de vârstă	1	16
	Persoană în incapacitatea de muncă (invalidi, cu dizabilități)	1	5
	Lucrez cu ziua/ part-time/ free-lancer	2	5
	Lucrez preponderent peste hotare	3	4
	Lucrez în gospodăria mea/ pe terenul meu	0	5
Starea civilă	Căsătorit/ă	52	47
	Necăsătorit/ă	37	18
	Trăiește în cuplu/ Concubinaj	5	8
	Divorțat/ă	3	9
	Văduv/ă	3	18

Rezultatele studiului prezintă o analiză paralelă a componentei cantitative și calitative în mare parte prin comparație între cele 2 grupuri țintă ale studiului.

Capitolul 1. Aspecte generale

1.1. Principalele probleme cu care se confruntă în viața de zi cu zi

În cadrul studiului cantitativ mai mult de jumătate din membri de partid chestionați (54%) au afirmat că se confruntă cu problema prețurilor înalte la produse și servicii, în timp ce un procent considerabil mai mare al respondenților de etnie romă (77%) au afirmat că se confruntă cu problema veniturilor joase. Acest procent în rândul femeilor rome se ridică la (82%). Spre deosebire de membri de partid, accesul slab la comodități (53%), precum și factorul discriminatoriu (45%) reprezintă o problemă mai mare pentru comunitatea romă. **Tabel 7.**

Tabel 7. Cu care din următoarele probleme vă confrunțați în prezent cel mai mult? (Răspuns multiplu), %, N=câte 100 pentru fiecare categorie

	Politicieni	Romi		
		Bărbați	Femei	Total
Prețuri înalte la produse și servicii	54	63	73	69
Venituri joase	47	69	82	77
Lipsa locurilor de muncă	32	50	40	44
Acces limitat la serviciile medicale	21	38	47	43
Dificultatea de a face afaceri/ de a vinde ceva	20	28	16	21
Dificultatea de a călători peste hotare	17	19	18	18
Acces slab la comodități (electricitate, apă potabilă, căldură)	9	47	53	51
Discriminarea	6	47	44	45
Neînțelegeri cu reprezentanții altor etnii	6	19	9	13
Dificultatea de a călători pe teritoriul Republicii Moldova	3	0	4	3
Dificultăți în obținerea actelor de identitate	3	13	13	13
Necunoașterea limbii române sau ruse	2	6	9	8
Democrația	1	0	0	0
Ecologia rea	0	0	1	1
Calitatea rea la serviciile de asistență medicală	0	1	0	1
Lipsa locurilor de trai	1	1	0	1
Guvernarea rea	1	0	0	0
Sistemul de învățământ de calitate rea	0	0	1	1
Lipsa reprezentanților de etnie romă în parlament	0	0	1	1
Prețurile mari	1	0	0	0
Lipsa instituțiilor de educație preșcolară în localitate	0	0	1	1
Emigrarea populației	0	1	0	1
Alte răspunsuri	1	0	0	0
Nu ne confruntăm cu probleme	8	6	2	4
Nu răspund	1	0	0	0

În cadrul studiului calitativ, deși persoanele participante la focus grup în calitate de **membri de partid**, au fost diferite ca vârstă, gen, apartenență politică, percepțiile lor despre problemele cu care se confruntă Republica Moldova, în general, au coincis.

Astfel, principalele problemele menționate de participanți au cuprins:

- domeniul social (pensiile mici, lipsa locurilor de muncă, șomajul; migrația);

- domeniul economic (criza sistemului bancar);
- domeniul educațional (curricula de predare inadecvată, lipsa de interes al tinerilor pentru studii.).

Membrii de partid, de asemenea, au menționat în calitate de probleme cu care Moldova se confruntă ca și stat și ar trebui o atenție mai deosebită:

- Transnistria și posturile vamale transnistrene;
- Corupția;
- Cumătrismul.

Lipsa dorinței de implicare a cetățenilor, inclusiv participarea într-un număr mic al cetățenilor la vot.

Faptul că majoritatea populației caută vinovatul în stat și că în societate nu există conștiința că schimbarea pornește de la fiecare persoană în parte.

Faptul că societatea noastră nu are modele de lideri au fost alte probleme menționate de către participanți.

[FG1 - B2]: *"Corupția cea mai principală. Datorită corupției instituțiile de drept ale statului sunt nefuncționale. [...] neactivitatea sau neparticiparea societății civile. [...] Problema cea mai mare este educația. Eu consider că la momentul actual atât școala, cât și universitatea, nu pregătesc tineri pentru viața de apoi, viața de familie, viața antreprenorială ș.a.m.d. "*

[FG1 - F4]: *"Mă deranjează foarte mult ceea ce s-a întâmplat în sistemul bancar, [...] la noi , acum, încetul cu încetul, toate băncile sunt cumpărate de investitori străini. [...] pensii mici - știm toți că sunt pensiile mici."*

[FG1 - F6]: *"O problemă sunt locurile de muncă din cauza cărora cred că și pleacă foarte multă lume peste hotare. [...] noi, în loc să ne schimbăm, noi în sine, noi căutăm probleme la guvernare. Schimbarea trebuie să fie și de la noi, aceasta eu cred că este problema."*

[FG1 - F1]: *" Eu cred că problema principală în Moldova este alcoolul. [...] Adică, noi trebuie să promovăm omenia și trebuie să promovăm anume patriotismul și atunci oamenii, chiar dacă au terminat o facultate și chiar dacă se gândește; „Iată, acum o să o termin și voi pleca peste hotare." Ei așa se gândesc? Nu, ei rămân aici și fac ceva aici. Iar a treia problemă este șomajul. Nu avem locuri de muncă și mai ales statul. [...] Problema la noi este că noi nu avem un model de lideri, de oameni neînfricați, de eroi. Noi ducem lipsă de eroi, noi ducem lipsă de lideri. Nu avem așa oameni pentru că ei au plecat și noi nu îi avem."*

Participanții **romi** la discuția de grup au numit următoarele probleme cu care se confruntă societatea în care trăiesc:

- Migrația;
- Sărăcia;
- Drumurile rele;
- Viața scumpă.

Pentru ca situația să se schimbe unul din participanți a menționat că este important să fie la conducere o persoană care "merită" ("persoanele trebuie să fie informate, într-adevăr că persoana ceea merită, că face ceva pentru oameni.")

[FG1 - F2]: „Da, într-adevăr, toți se duc după hotare, rămân numai bătrâni și e greu.”

[FG1 - B4]: „Păi, în ceea ce privește drumurile, într-adevăr sunt foarte rele.”

[FG1 - F3]: „Eu consider că toate schimbările vin tot de la noi. Pentru că până la urmă tot noi alegem ce persoane alegem la conducere că să ne conducă țara. Persoanele trebuie să fie informate, într-adevăr că persoana ceea merită, că face ceva pentru oameni.”

1.2. Instituțiile / organizațiile care ar putea soluționa problemele în RM

În studiul cantitativ atât persoanele de etnie romă (53%), cât și persoanele-membri de partid (45%) consideră că Guvernul RM ar putea soluționa problema prețurilor mici, a veniturilor joase, precum și a celorlalte problemele menționate de cei chestionați la întrebarea precedentă. Persoanele de etnie romă au menționat că ar putea să fie ajutate să-și soluționeze problemele cu care se confruntă și de Rusia (26%), și de comunitatea romilor din străinătate (25%) - răspunsuri care au fost oferite de un procent nesemnificativ de persoane – membri de partid (2%, respectiv 1%). **Tabel 8.**

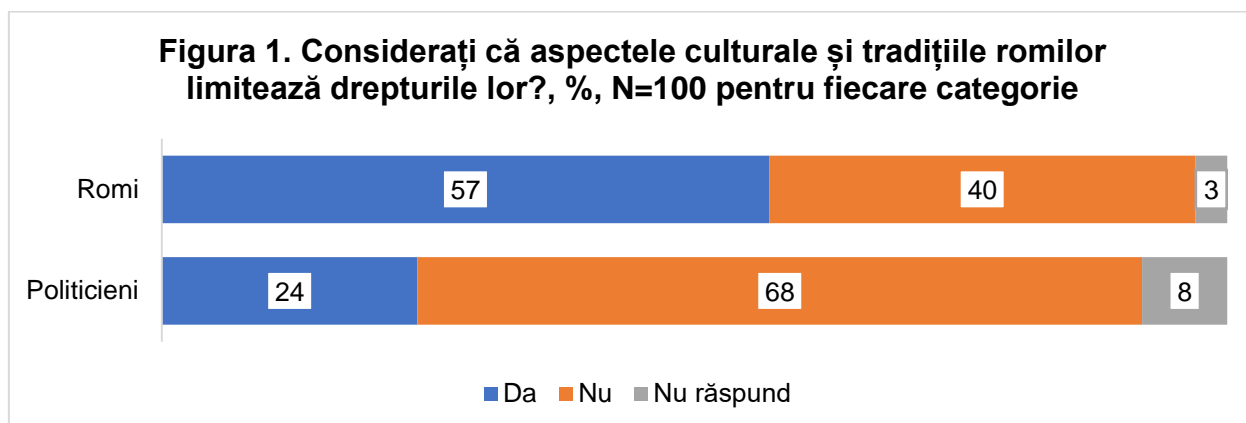
Tabel 8. Ce instituție, persoană sau organizație ar putea să vă ajute mai mult în soluționarea problemelor menționate anterior? % (răspuns multiplu), %, N=câte 100 pentru fiecare categorie

	Politicieni	Romi
Guvernul Republicii Moldova	45	53
Parlamentul Republicii Moldova	28	38
Consiliul raional/ Președintele raionului	16	25
Uniunea Europeană	16	18
Primăria localității din care sunt	15	45
Centrul de sănătate	14	29
Poliția	10	14
România	6	6
Oficiul Avocatul Poporului	3	19
Rusia	2	26
Baronul romilor	1	18
Biroul Relații Interetnice	1	12
Comunitatea romilor din localitate	1	23
Comunitatea romilor din străinătate	1	25
Rudele	1	0
Toate instituțiile	1	0
Alegerile din 24 februarie 2019	1	0
Germania	0	1
Administrația centrală	0	1
Alte răspunsuri	1	1
Nimeni nu ne poate ajuta	16	8
Nu știu	6	3
Nu răspund	1	2

Capitolul 2. Stereotipuri. Grupuri defavorizate

2.1 Respectarea drepturilor romilor în condițiile păstrării tradițiilor

Respondenții – membri de partid nu consideră că drepturile romilor sunt limitate de aspectele culturale și de tradițiile romilor (68%), în timp ce (57%) din respondenții de etnie romă au o părere contrară. Cu toate acestea 40% din persoanele rome chestionate nu consideră că tradițiile și aspectele culturale le limitează drepturile. *Figura 1.*

Conform dezagregării după sex al respondenților romi observăm că conștientizarea că le sunt limitate drepturile în cazul respectării unor tradiții este mai accentuată în bărbaților (63%) versus (53%) în rândul femeilor. *Tabelul 9.*

Tabel 9. Considerați că aspectele culturale și tradițiile romilor limitează drepturile lor?, %, N=100 romi

	Bărbați	Femei	Total
Da	63	53	57
Nu	34	44	40
Nu răspund	3	2	3
Total	100	100	100

2.2 Grupuri dezavantajate în societate

Persoanele de etnie romă consideră că romii sunt unul din cele mai vulnerabile grupuri defavorizate din punct de vedere socio-economic (57%), opinie care este împărtășită doar de 8% din respondenții – membri de partid, în percepția cărora cele mai defavorizate 3 grupuri sunt persoanele în etate (51%), persoanele cu dizabilități (51%) și persoanele cu venituri mici (46%). **Tabel 10.**

Tabel 10. Care 3 grupuri le considerați cele mai defavorizate din punct de vedere socio-economic? (răspuns multiplu), %, N=câte 100 pentru fiecare categorie

	Politicieni	Romi
Persoanele în etate	51	45
Persoanele cu dizabilități	51	44
Persoanele cu venituri mici	46	49
Persoanele din mediu rural	31	9
Copii	9	19
Persoanele LGBTi	9	8
Romii	8	57
Femei	5	12
Cetățenii străini	5	1
Persoanele din alt grup religios decât creștin ortodoxii	2	3
Ucrainenii	2	3
Găgăuzii	2	3
Ateii	1	1
Rușii	1	4
Bărbații	0	1
Bulgarii	0	3
Foști deținuți	1	0
Studenții	1	0
Toate grupurile	1	0
Niciun grup nu este discriminat	7	0
Nu știu	3	5
Nu răspund	0	1

În percepția membrilor de partid participanți la focus grup cele mai vulnerabile social au fost diferite și contradictorii, dar niciuna din ele nu a vizat persoanele de altă etnie. Astfel, în general, participanții consideră că grupurile defavorizate sunt următoarele:

- persoanele din mediul rural;
- pensionarii;
- persoanele tinere, inclusiv familiile tinere,
- persoanele cu venituri mici,

sunt cele mai vulnerabile grupuri sociale.

Au fost și păreri precum că bătrânii nu pot fi considerați grupă defavorizată, că au copii care au grijă de bătrânețea lor. De asemenea, au existat păreri că tinerii nu pot fi considerați defavorizați din moment ce au "energie, cunoștințe noi, acces la informație".

Așa cum grupul a fost unul format din membri de partid, participanții au numit grupurile de persoane cele mai defavorizate ținând cont și de cât de mult aceste grupuri sunt susceptibil de a fi manipulate politic.

Astfel, din perspectiva participanților, grupurile de persoane pe care le-au menționat ca cele mai defavorizate social, sunt și cel mai ușor de manipulate politic.

[FG1 - B3]: "Oamenii de la sate. Atunci când văd că vine cu un pachet sau cu cei o sută de lei, el atunci nu se mai gândește de la cine."

[FG1 - B3]: "Eu cred că acei care nu au acces la informația corectă. La cei care acasă la televizor prinde doar Prime, Publika, Canal 2, Canal 3 și Moldova 1."

[FG1 - B2]: "Inclusiv tinerii și familiile tinere."

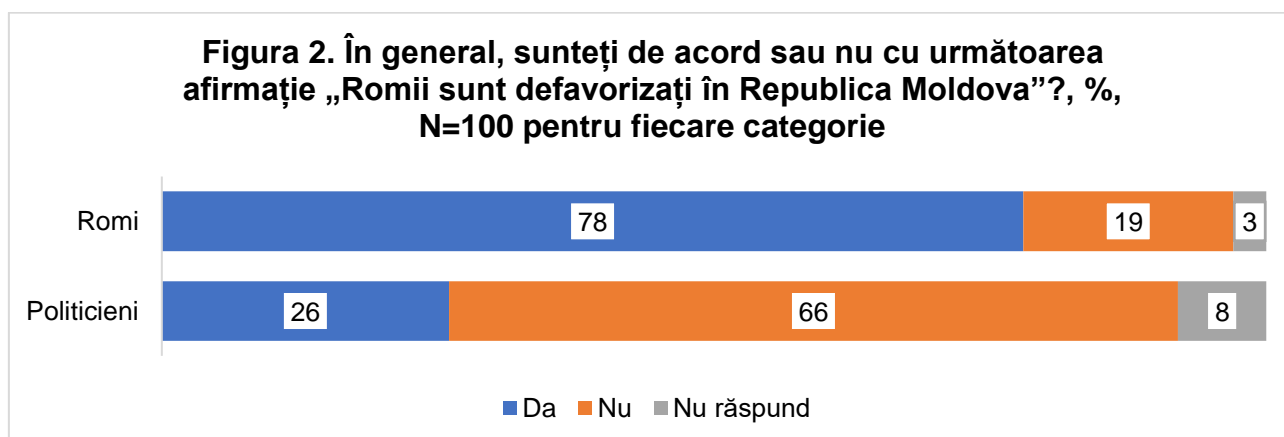
[FG1 - B3]: "Eu nu cred că bătrânii sunt cei mai defavorizați pentru că au copii mai mari, nici la copiii aceștia nu le este mai ușor, au suportul acesta. [...] Dar familia care are copii și știe că nu are ce pune pe masă la copii, iată acolo e problem!"

[FG1 - F3]: " [...] cei mai defavorizați sunt oamenii din spațiu rural pentru că la ei [...] partide cu campania electorală [...] la ei nimeni nu se duce. Nu vine pentru că e departe, drumuri nu sunt, nu au acces și nu au pentru ce, pentru că acolo sunt câteva case, familii care locuiesc încă."

În percepțiile persoanele de **etnie romă** participante la discuția de grup cu privire la cele mai defavorizate grupuri sociale consideră că cele mai defavorizate grupuri sociale sunt mai mult copiii, bătrânii, precum și la ei personal, ca reprezentanți a unei generații care a trecut de la grafia chirilică la grafia latină, respectiv ca la o generație care au fost nevoită să plece peste hotare pentru a-și crește copiii.

[FG1 - B6]: "Eu cred că cei mai chinuți am fost noi, vârsta noastră am trecut din grafie latină la chirilică. Nici de telefonie fixă nu știam și am trecut deodată la telefon mobil! Asta tot noi am suferit, nu copiii! Copiii, gata, ei cresc cu asta, dar la noi a fost o perioadă de trecere. Totul în capul nostru, ruble, cupoane, lei."

La întrebarea dacă sunt sau nu de acord cu afirmația că „Romii sunt defavorizați în Republica Moldova”, mai mult de jumătate din respondenții – **membri de partid** (66%) nu sunt de acord cu această afirmație în timp ce o pondere semnificativă din respondenții de **etnie romă** au răspuns afirmativ la această întrebare (78%). **Figura 2.**

Din câte observăm din Tabelul 12 există o diferență semnificativă între răspunsurile bărbaților romi și a femeilor rome. Astfel circa nouă bărbați din zece susțin că romii sunt defavorizați în țară.

Tabel 11. În general, sunteți de acord sau nu cu următoarea afirmație „Romii sunt defavorizați în Republica Moldova”?, %, N=100 romi

	Bărbat	Femei	Total
Da	88	71	78
Nu	13	24	19
Nu răspund	0	4	3
Total	100	100	100

Toți participanții care au spus Da la întrebarea anterioară au fost rugați să ne explice cum anume susțin ei că sunt defavorizați. Din câte observăm printre cea mai mare problemă în viziunea **romilor** sunt dificultățile în găsirea unui loc de muncă și că nu sunt ajutați/susținuți de către cei de alături. Trebuie de specificat aici că printre romi susțin că sunt defavorizați 60 persoane.

În rândul membrilor de partid avem doar 22 de respondenți care susțin că romii sunt defavorizați. Ei susțin că cel mai des romii sunt discriminați, atunci când sunt în căutarea unei slujbe și le sunt puse pe umeri niște stereotipuri legate de apartenența la etnia romă. **Tabelul 12.**

Tabel 12. Dacă ați spus da, vă rugăm să specificați cum anume? (răspuns deschis), %

	Politicieni (N=22)	Romi (N=60)		
		Bărbați	Femei	Total
Acces limitat la instituțiile de învățământ	5	7	6	7
Dificultății în angajarea romilor	18	29	22	25
Romii au un comportament urât	9	0	0	0
Țara este de vină	0	0	3	2
Nu sunt create condiții bune de trai pentru romi	0	4	13	8
Cultura romilor	5	0	0	0
Discriminarea romilor	18	0	0	0
Sunt numiți urât romii	0	4	3	3
Nu sunt respectate drepturile omului pentru romi	5	0	3	2
Din cauza atitudinilor romilor	5	0	0	0
Stereotipurile despre romi	14	0	3	2
Romi sunt discriminați la piețe de comerț	0	7	0	3
Veniturile mici ale romilor	0	4	9	7
Nu sunt ascultați romi de către organele de conducere	0	4	6	5
Nu sunt respectați romi	0	4	0	2
Nu sunt ajutați/ susținuți	0	14	9	12
Lipsa actelor de identitate la romi	0	4	0	2
Trebuie să învețe singuri romi	0	4	0	2
Sunt puțini ca etnie	0	4	0	2
Prețurile mari pentru servicii	0	4	0	2
Populația are ură față de romi	0	0	3	2
Este greu de supravețuit	0	4	3	3
Poliția nu reacționează la solicitările romilor	0	0	3	2
Lipsa unui stat propriu a romilor	0	0	3	2

	Politicieni (N=22)	Romi (N=60)		
		Bărbați	Femei	Total
Totul depinde de romi	0	0	3	2
Baronul nu ajută romi	0	0	3	2
Parțial sunt defavorizați romi	9	0	0	0
Medicina rea	0	4	0	2
Nu au prioritate romi	5	0	0	0
Alte răspunsuri	5	4	3	3
NȘ/NR	5	0	0	0
Total	100	100	100	100

Totodată, rezultatele studiului calitativ în rândul membrilor de partid a scos în prim plan faptul că există stereotipuri sociale cu privire la romi, și o frică față de persoanele de această etnie.

Unii reprezentanți ai partidelor participante la studiu au menționat că stereotipurile, deseori, sunt fondate pe comportamentul neadecvat al persoanelor de etnie romă – cerșitul, ghicitul, blestemul. De asemenea, participanții au menționat că nu consideră că populația de etnie romă este defavorizată, ba din contra, conform percepției lor, statul este tolerant cu privire la unele aspecte ce țin de cultura romilor (căsătoriile până la vârsta de 14 ani), precum și față de unele acțiuni nelegale practicate de romi (vânzare de droguri).

[FG1 - F1]: "Eu nu cred că ei sunt defavorizați, în primul rând. Dar în al doilea rând, eu cred că romii nu au avut o legătură directă cu politica. [...] Așa cum se plimbă ei prin oraș și fac ce vor, cum vor și nu sunt trași la răspundere, adică numaidecât trebuie să ai pe cineva sus acolo care să îți permită lucrul acesta. [...] Și chiar cu narcoticele acestea, adică sunt niște chestii care anume romii acceptă să le facă. Dacă unui moldovean ar putea să îi fie frică să se apuce de aceasta, s-ar mai gândi, atunci cred că un rom este mult mai..."

[FG1 - B3]: "Eu sunt de acord că în RM există un stereotip referitor la romi. Cât de mare ar fi un om, dar dacă vezi un rom te uiți ... Este o greșeală. Atunci când romii o să încerce să se implice în partide politice sau vor încerca să fie activi, atunci eu nu cred că vom mai avea aceste divergențe între noi.. [...] Consider că aceasta este vina lor pentru că nu se implică în politică."

[FG1 - F3]: "Este așa un stereotip, că chiar și noi speriem copiii că, dacă nu vor fi cumiți, atunci îi dăm la țigani. De unde aceasta s-a luat? Aceasta nu este normal că noi de mici speriem copiii cu aceste minorități."

[FG1 - F6]: "Nu că nu se implică, dar cultura lor. Ei și-au creat așa o imagine însuși despre comunitatea lor. Trece rece prin tine chiar dacă sunt destul de aranjați, bine îmbrăcați, case, mașini. Eu nu vorbesc despre cei din piață, dar ei trăiesc mai bine ca noi, dar făcând toate nebuniile acestea, vorbesc iarăși despre gară. La noi, la gară, sunt roi de romi, așa de mulți sunt că merg cu roiul. Sunt foarte mulți și înșală lumea cu telefoane, parfumuri, este catastrofă. Făcând așa o imagine despre ei, cred că să îi văd undeva mai, aș scuipa și, sincer vă zic. Spuneți că sunt defavorizați într-adevăr pentru că așa cândva ei pe vremuri au creat, de acolo vine. Și în loc ca ei cumva să arate că nu sunt așa, să se spele de imaginea aceasta, nu. Ei tot așa o duc, bine, merci, și lor le este bine."

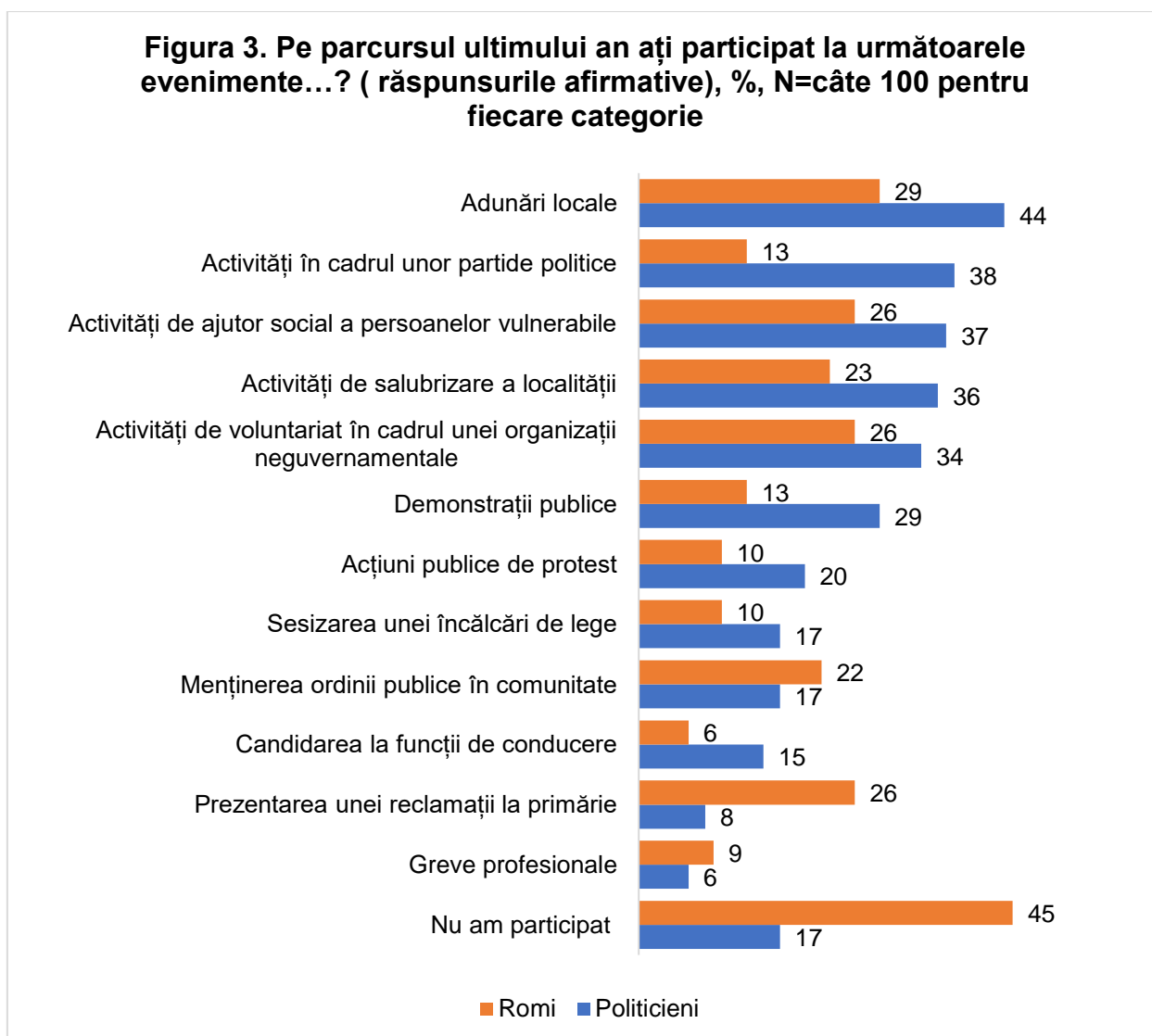
[FG1 - F4]: "Dar eu sunt tolerantă absolut față de toți, față de romi, față de alte etnii. [...] Dar eu nu cred că el aplică la universitate, și pe dânsul nu îl primesc. Eu nu cred că el se duce la medic cu poliță, și pe dânsul nu îl primește. Nu cred!"

[FG1 - B4]: "Eu sunt, de exemplu, și chiar statul este foarte tolerant referitor la cultura lor fiindcă există articol privind relații sexuale cu persoanele până la vârsta de 14 ani în codul penal. Unde nu contează dacă este consimțământ sau nu este și, respectiv, dacă noi am urmări buchia legii fix în fix, nu am lua în considerație cultura, atunci ar fi judecat fiecare a doua persoană care a avut relații sexuale cu o persoană care nu are 14 ani trebuia să fie închis. De fapt, fiecare al doilea bărbat rom ar trebui să fie închis. Chiar dacă legea nu prevede așa ceva, expres în mintea judecătorului este întotdeauna toleranță față de cultura și obiceiurile lor."

Capitolul 3. Viața politică

3.1 Nivelul de implicare în viața socială și politică

Persoanele de **etnie romă** nu se implică în viața socială și politică – 45% din respondenții romi au declarat că nu au participat vreodată la adunări locale, activități în cadrul unor partide, candidarea la funcții de răspundere, precum și alte activități sociale și politice prin comparație cu membrii de partid care (17%) au declarat acest lucru. **Figura 3.**

Cel mai des totuși și politicienii și romii au participat pe parcursul ultimului an la adunări publice (44%) versus (29%), activități în cadrul unor partide politice (38%) versus (13%) ș.a. **Figura 3.**

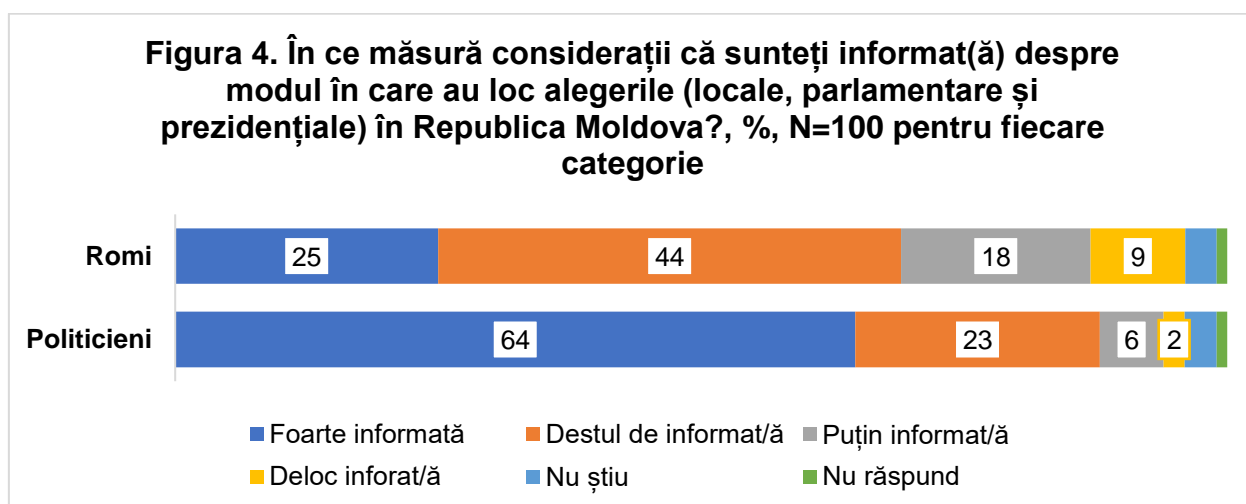
Din câte observăm din **Tabelul 13** nivelul de implicare al bărbaților romi este mai mare decât al femeilor rome. La unele activități așa ca: activități de voluntariat sau activități de salubritate a localității cota de implicare a femeilor este de două ori mai mică comparativ cu a bărbaților. Ceea ce ne duce la gândul că femeile rome nu sunt deloc active social, nici chiar la nivelul localității în care trăiesc, nemaivorbind de faptul de inițiativă propriei.

Tabel 13. Pe parcursul ultimului an ați participat la următoarele evenimente...? (răspunsurile afirmative), %, N=100-romi

	Bărbați	Femei	Total
Adunări locale	38	22	29
Prezentarea unei reclamații la primărie	31	22	26
Activități de ajutor social a persoanelor vulnerabile	31	22	26
Activități de voluntariat în cadrul unei organizații neguvernamentale	38	18	26
Activități de salubritate a localității	38	13	23
Menținerea ordinii publice în comunitate	28	18	22
Demonstrații publice	19	9	13
Activități în cadrul unor partide politice	16	11	13
Ațiuni publice de protest	19	4	10
Sesizarea unei încălcări de lege	16	7	10
Greve profesionale	19	2	9
Candidarea la funcții de conducere	9	4	6
Nu am participat	31	56	45

3.2 Nivelul de informare despre alegeri

În general, atât persoanele de etnie romă, cât și persoanele – membri de partid se consideră informați despre modul în care au loc alegerile (69%, respectiv 87%). Totuși, 27% din respondenții de etnie romă consideră că sunt puțin sau chiar deloc informați la acest subiect. Observăm că există un decalaj semnificativ între cât de informați sunt romii versus politicienii. **Figura 4.**

Persoanele de etnie romă sunt, în general, neinformate despre procesul electoral ne arată și studiul calitativ. La întrebarea despre ce știți despre alegeri, majoritatea din ei au răspuns despre modul cum ar trebui să fie persoana pe care ar dori să o aleagă. Totodată, în baza discuției de grup, au fost persoane care nu dispuneau de informație precum că există posibilitatea de a merge la vot în situația când buletinul este expirat.

Unii din participanții au menționat că vor alege un candidat, din simplu motiv că și membrii familiei lui vor alege candidatul respectiv.

Conform studiului, persoanele de etnie romă înțeleg importanța de a merge la vot, iar majoritatea din ei au afirmat că vor participa la alegeri.

Doar o sigură persoană a afirmat că nu va merge la votare din motiv că nu mai are "încredere în alegerile acestea".

[FG1 - B3]: "Ce știi?! Știi că trebuie să alegem pe cineva cu care să devină Moldova noastră puțin mai bogată, pentru că este săracă de tot. Nu avem de lucru."

[FG1 - B3]: „Ce știi?! Știi că trebuie să alegem pe cineva cu care să devină Moldova noastră puțin mai bogată, pentru că este săracă de tot. Nu avem de lucru.”

[FG1 - B6]: „Păi, ce știi despre alegeri dacă toți sunt acei pe care îi cunosc, fix?! Un pic s-au mai încălzit, dar, de fapt, sunt tot ei, și nu va fi nici o schimbare, nimic. Eu nici nu mă duc, eu deja, gata, mi-am pierdut încrederea în alegerile acestea.”

3.3 Participarea la alegeri

Prezența la vot, în cazul alegerilor locale, parlamentare și prezidențiale este de (87%) în cazul politicienilor și (66%) în cazul persoanelor de etnie romă. Este un procent destul de înalt, dacă e să raportăm la rata de participare per general pe țară și în cazul romilor dar și a politicienilor. **Tabel 14.**

Tabel 14. Cât de des mergeți la alegeri (locale, parlamentare și prezidențiale)?, %, N=câte 100 pentru fiecare categorie

	Politicieni	Romi
Merg la toate alegerile	87	66
Merg aproape la toate alegerile	5	6
Merg doar la unele alegeri	3	14
N-am fost niciodată la alegeri pentru că nu aveam 18 ani împliniți	3	3
N-am fost niciodată la alegeri pentru că nu am dorit	1	4
N-am fost la alegeri că nu am acte de identitate	0	4
Alte motive	0	1
Nu răspund	0	1
Total	100	100

3.4 Testarea unor situații ipotetice romi/politicieni

O pătrime din respondenții romi (26%) s-au gândit să devină membri de partid, în timp ce mai mult de jumătate din respondenții romi nu planifică să devină nici membri de partid (55%), nici consilierii sau primari (68%). Interesant este faptul că mai degrabă s-au gândit să devină membre de partid femeile de etnie romă (29%) decât bărbații (22%). Totuși la opțiunea "Nu planific să devin membru de partid" numărul femeilor este mai mare (58%) versus bărbați - (50%).

Tabel 15. V-ați gândit vreodată să deveniți membru a unui partid din Republica Moldova?, %, N=100- romi

	Bărbați	Femei	Total
Da, m-am gândit	22	29	26
Da, chiar sunt membru de partid	9	4	6
Posibil aș adera pe viitor la un partid	16	7	10
Nu planific să devin membru de partid	50	58	55
Nu răspund	3	2	3
Total	100	100	100

În același timp jumătate din membrii de partid își doresc să cuprindă o funcție publică. Trei din zece s-au gândit să candideze în calitate de consilier local, 14% - primar al localității. Printre persoanele de etnie romă mai degrabă acest lucru le este firesc bărbaților decât femeilor, circa jumătate din ei s-au gândit vreodată să aibă o funcție publică, în rândul femeilor regăsim un procent de (25%) la care le-a apărut așa un gând.

Tabel 16. V-ați gândit vreodată să candidați în localitatea dvs. în una din următoarele funcții publice? (răspuns afirmative), %, N=câte 100 pentru fiecare categorie

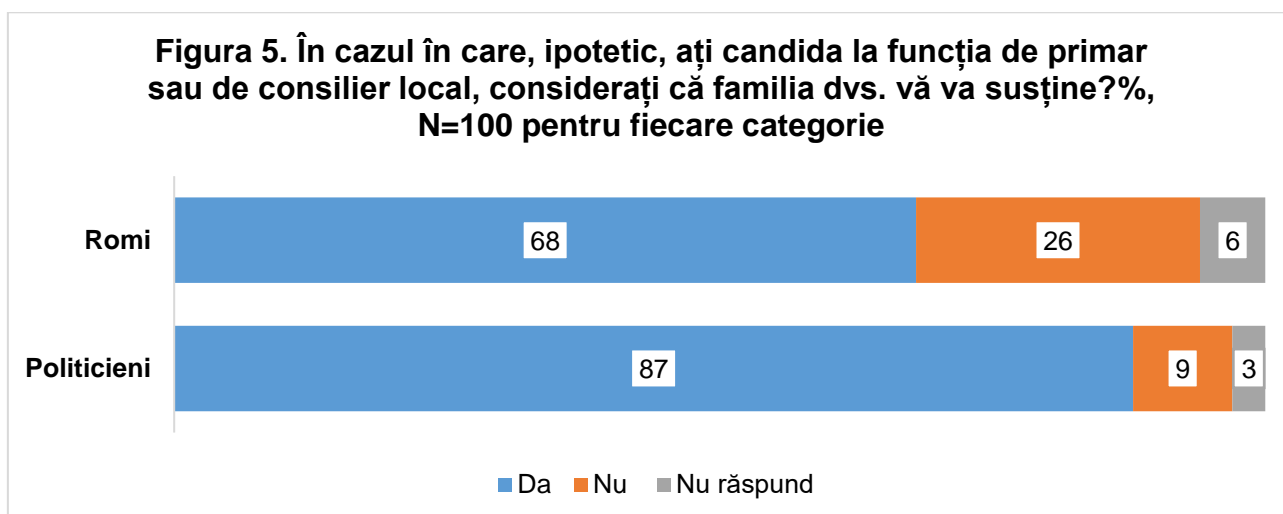
	Politicieni	Romi		
		Bărbați	Femei	Total
Primarul localității	14	22	4	12
Consilier local	30	19	16	16
Consilier raional	9	6	4	4
Niciuna, nu m-am gândit	48	56	76	68
Nu răspund	1	3	0	1

O pătrime din respondenții romi (26%) consideră că "cu siguranță ar deveni membri de partid" dacă și-ar propune acest lucru, iar 39% din respondenții de etnie romă consideră că nu ar deveni.

Tabel 17. Ipotetic vorbind, dacă ați dori să faceți parte dintr-un partid, cât de probabil credeți că veți reuși să deveniți membru de partid?, %, N=100- romi

	Bărbați	Femei	Total
Cu siguranță aș deveni	28	24	26
Cel mai probabil aș deveni	16	4	9
Puțin probabil că aș deveni	19	22	21
Nu aș deveni	31	44	39
Nu răspund	6	4	5
Total	100	100	100

Atât respondenții – membri de partid, cât și respondenții de etnie romă consideră că vor avea susținerea familiei în cazul în care vor decide să candideze la funcția de primar sau cea de consilier local (87%, versus 68%). **Figura 5.**

Circa trei din zece femeile rome nu vor avea susținerea familiei lor în cazul în care se vor decide să candideze, acest lucru îl putem vedea în **Tabelul 19.**

Tabel 18. În cazul în care, ipotetic, ați candida la funcția de primar sau de consilier local, considerați că familia dvs. vă va susține?, %, N=100- romi

	Bărbați	Femei	Total
Da	66	69	68
Nu	19	31	26
Nu răspund	16	0	6
Total	100	100	100

Conform studiului calitativ, persoanele de etnie romă au un interes scăzut de a se implica în viața politică.

Nici o persoană din cele prezente la discuție nu s-a gândit vreodată să devină membru al vreunui partid politic. Totodată, unii participanți au menționat că chiar și în cazul în care cumva ar face parte dintr-un partid, ar fi "doar dacă să fiu, așa, mai în umbră, nu iubesc eu să fiu în față."([FG1 - B6])

Persoanele de etnie romă au percepția că dacă, ipotetic, o persoană de etnie romă este membru al unui partid politic, atunci ea ar putea fi înaintată în calitate de candidat la alegeri numai dacă ar demonstra careva rezultate concrete. Majoritatea participanților, în mod special de gen masculin, au fost de părere că familia îi va susține în decizia de a fi candidați pe listele electorale. Cei care au avut o părere contrară, au menționat că familia lor nu va fi de acord din motiv că partidul înseamnă "să lipsești mult de acasă" ([FG1 - B3]). Femeile de etnie romă consideră că din cauza culturii rome ("Jupâneasa ține casa, iar jupânul ține drumul."([FG1 - F3]), nu vor avea susținere din partea familiei pentru a candida pe listele electorale.

[FG1 - F3]: "Trebuie să fii convingătoare prin fapte reale. De pildă, că ceva într-adevăr o să fie, să zicem la școli, ceva pentru învățătură, ceva cu cărțile."

[FG1 - B1]: „Cred că prin fapte. Iată timp de un an ce am făcut. Adică, lucruri și fapte reale. Dar nu numai prin vorbe!”

[FG1 - F3]: „Fiindcă există la romi așa o politică, că femeia trebuie să stea acasă. Așa cum se spune în zicătoare: „Jupâneasa ține casa, iar jupânul ține drumul”.

[FG1 - B3]: „Eu cred că nu ar fi de acord. Pentru că ca să fii membru al unui partid trebuie să lipsești mult de acasă, soția nu prea te vede, trebuie să umbli mult pe drumuri, să faci multe.”

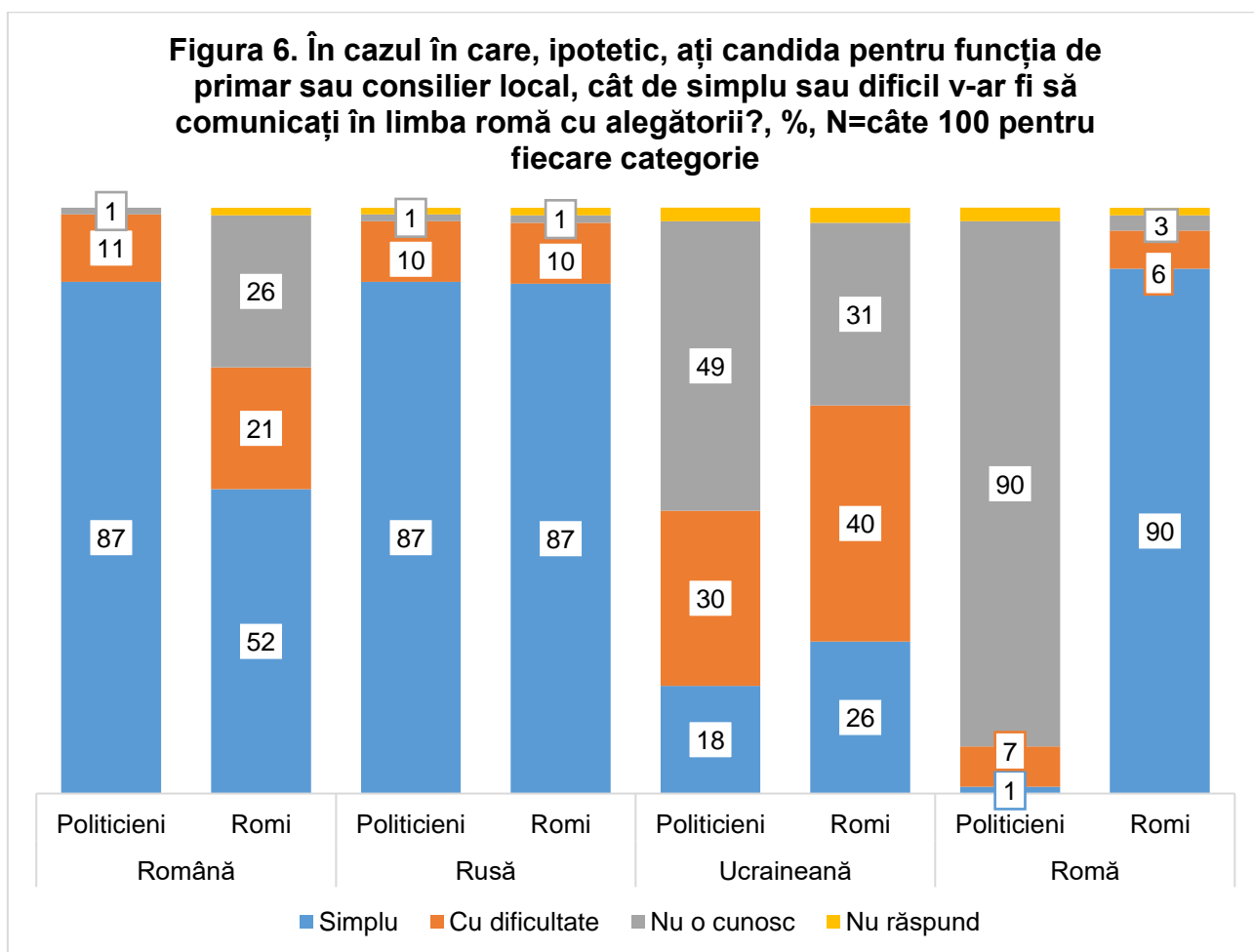
Persoanele de etnie romă și-ar promova o eventuală campanie electorală preponderent prin mobilizarea comunității rome (55%). Într-o proporție mai mică (44%) își vor promova campania electorală mergând din ușă în ușă și organizând întâlniri publice (40%). În timp ce membrii de partid vor merge din ușă în ușă și voi vorbi cu oamenii (70%) și vor organiza întâlniri publice (63%), publicitate pe facebook (45%) etc.

Tabel 19. Dacă, ipotetic, ați lansa o campanie electorală, care din următoarele metode le-ați putea folosi pentru promovarea dvs.? Bifați doar metodele pe care sunteți siguri că le-ați putea utiliza ușor, %, N=câte 100 pentru fiecare categorie

	Politicieni	Romi
Voi merge din ușă în ușă și voi vorbi cu oamenii	70	44
Voi organiza întâlniri publice	63	40
Publicitate pe Facebook	45	29
Publicitate la TV/radio	41	25
Publicitate prin ziare/ pliante	38	26
Publicitate pe Odnoklassniki	23	18
Publicitate pe Vkontankte	21	18
Voi mobiliza comunitatea mea să mă susțină în campanie	16	55
Voi oferi cadouri electorale	5	9
Prin fapte concrete	0	1
Instagram	0	1
Toate modurile ar utiliza	1	0
În niciun mod	5	17
Nu răspund	1	9

Persoanele de etnie romă cel mai simplu ar comunica cu alegătorii în limba romă (90%), limba rusă (87%) și mai puțin în limba română (52%).

Respondenții – membri de partid cel mai simplu ar comunica cu alegătorii în limba română (87%) și în limba rusă (87%). **Figura 6.**

Comparativ cu respondenții politicieni, persoanele de etnie romă consideră într-o proporție mai mare că ar lua un număr mic de voturi dacă, ipotetic, ar candida pentru funcția de primar sau consilier local (27%, cu 17% mai mult decât respondenții-membri de partid).

Tabel 20. Dacă, ipotetic, ați candida pentru funcția de primar sau de consilier local, credeți că oamenii din localitate vă vor vota?, %, N=câte 100 pentru fiecare categorie

	Politicieni	Romi		
		Bărați	Femei	Total
Cred că voi lua majoritatea de voturi	25	16	18	17
Cred că voi lua un număr mare de voturi	32	22	16	18
Cred că voi fi votat mai mult de comunitatea romă	0	22	13	17
Cred că aș putea lua un număr mic de voturi	10	25	29	27
Nu știu	30	9	22	17
Nu răspund	2	6	2	4
Total	100	100	100	100

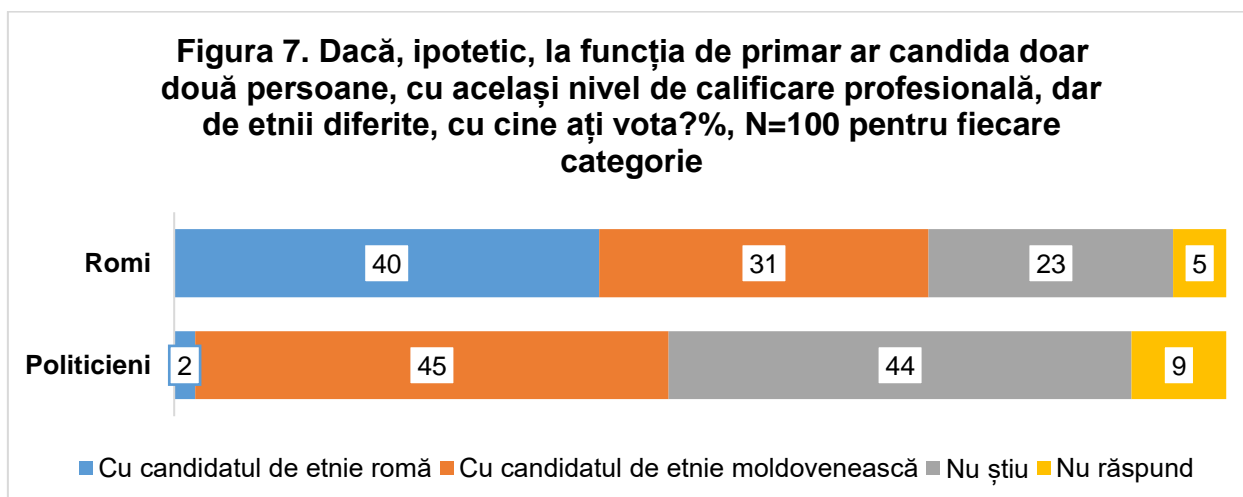

Totodată, mai mult de jumătate din respondenții romi (51%) sunt de părere că le va fi dificil și foarte dificil să participe la dezbateri cu un candidat de altă etnie. Situația este diferită în cazul politicianilor – 61% din respondenții –membri de partid consideră că le va fi ușor și foarte ușor să participe la dezbateri contra unui candidat de altă etnie.

Tabel 21. Dacă, ipotetic, ați candida pentru funcția de primar sau de consilier local, cât de ușor v-ar fi să participați la dezbateri contra unui alt candidat, de altă etnie?, %, N=câte 100 pentru fiecare categorie

	Politicieni	Romi
Foarte ușor	22	6
Ușor	39	26
Dificil	17	32
Foarte dificil	5	19
Nu știu	14	10
Nu răspund	3	5
Total	100	100

Respondenții – politicieni, în cazul în care ar avea de ales între doi candidați de diferite etnie, ar alege în proporție de (45%) candidatul de etnie moldovenească, (44%) nu au putut să ofere un răspuns. În cazul respondenților romi, etnia candidaților puțin contează. Astfel, (40%) din respondenții romi au optat pentru candidatul de etnie romă, iar (31%) pentru candidatul de etnie moldovenească. **Figura 7.**

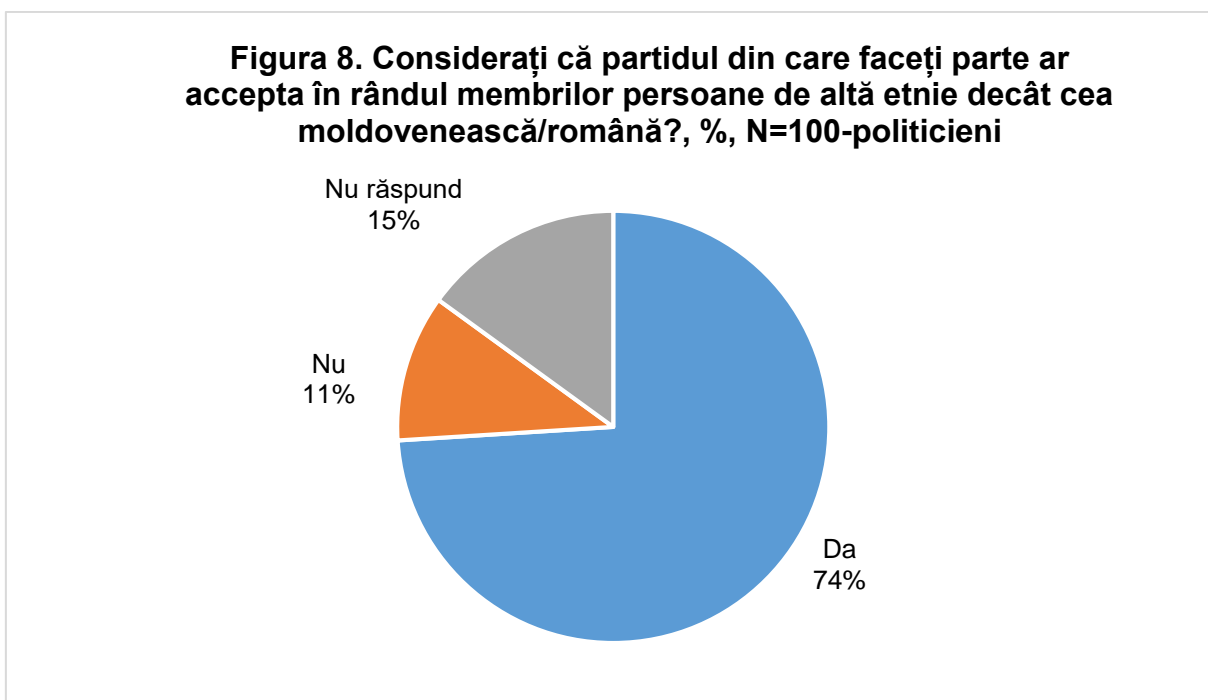
Jumătate din bărbații romi ar susține cu siguranță candidatul de etnie romă, iar în rândul femeilor rome acest procent este de (33%) pentru candidatul de etnie romă și de (42%) pentru candidatul de etnie moldovenească. Astfel femeile rome mai degrabă ar alege un candidat de o altă etnie decât a lor.

Tabel 22. Dacă, ipotetic, la funcția de primar ar candida doar două persoane, cu același nivel de calificare profesională, dar de etnii diferite, cu cine ați vota?%, N=100- romi

	Bărbat	Femei	Total
Cu candidatul de etnie romă	50	33	40
Cu candidatul de etnie moldovenească	16	42	31
Nu știu	25	22	23
Nu răspund	9	2	5
Total	100	100	100

3.5 Opinii apartenența la partid

Politicienii consideră în proporție de (74%) că partidul din care fac parte ar accepta în calitate de membri persoane de diferite etnii, (62%) din politicieni consideră ca ar accepta, în mod special, persoane de etnie romă. **Figura 8.**

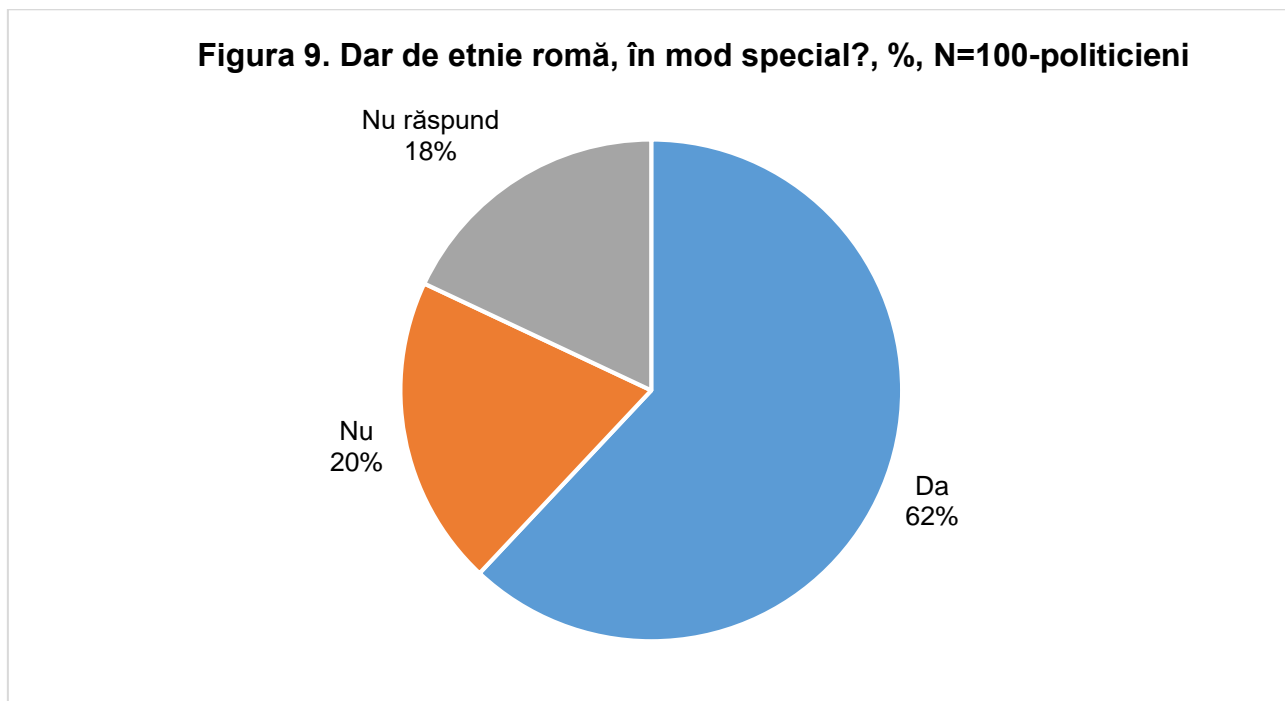

În cadrul studiului calitativ, reprezentanții celor 8 partide participante, au confirmat că persoanele sunt acceptate ca membri de partid indiferent de apartenența lor etnică, deși au fost participanți care au menționat că în listele de partidului din care fac parte este inclus compartimentul ce se referă la etnie, fiecare etnie fiind specificată separat.

[FG1 - B4]: "Noi niciodată! Nici nu ne-am pus întrebarea aceasta."

[FG1 - F4]: "La noi sunt incluse diverse etnii în listă, special. Special s-a făcut găgăuzi, bulgari. La noi intenționat s-au inclus de diverse etnii."

Șase din zece membri de partid nu au vreo problemă legată de etnia membrilor de partid. Totuși doi din zece susțin că nu ar accepta un membru de etnie romă în cadrul formațiunii social-politice din care fac parte. **Figura 9.**

Conform rezultatelor studiului cu membrii de partid s-a constatat că, în general, nu contează etnia pentru ca o persoană să devină lider de partid, atâta timp cât respectiva persoană are toate calitățile necesare unui membru.

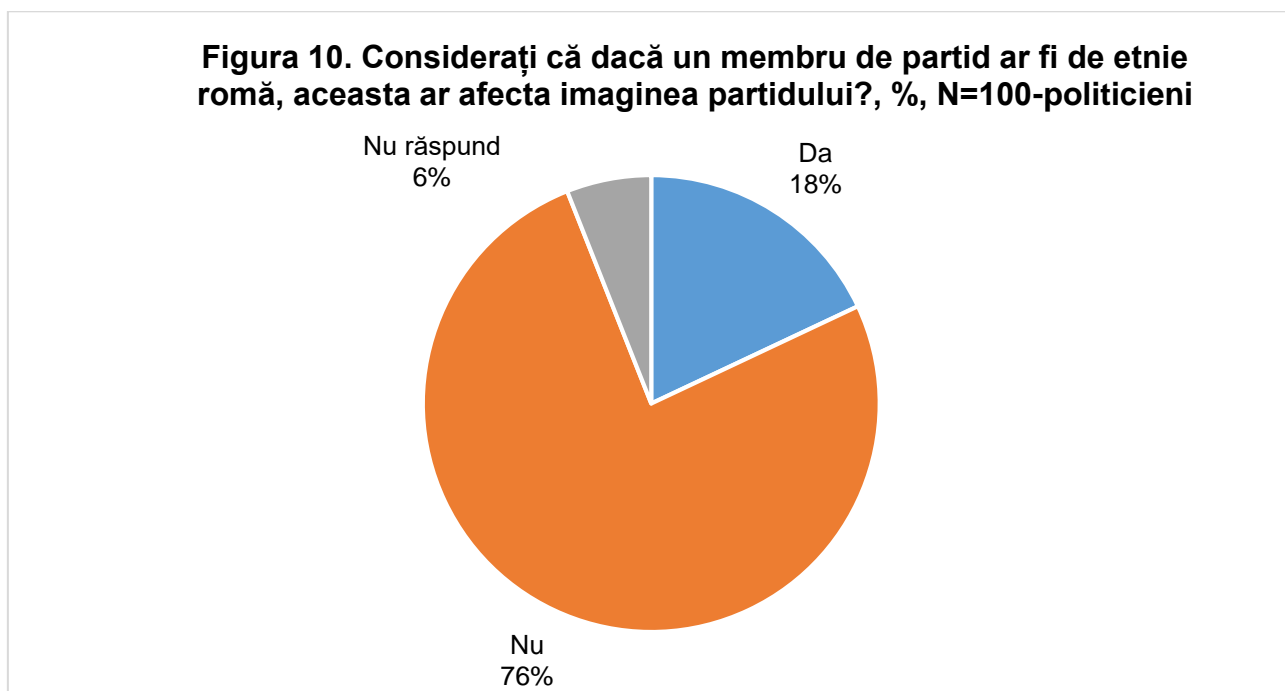
Totodată, persoanele care au avut în trecut o experiență neplăcută cu persoane de etnie romă, au afirmat că probabilitatea ca să-și dea votul pentru o persoană de etnie romă este una foarte mica.

[FG1 - B2]: "Persoana care mai mult merită."

[FG1 - F1]: "Eu le-aș face niște teste psihologice să vedem cum gândește, cum simte, este lider sau nu este lider."

[FG1 - F2]: "Eu, instinctiv, cred că nu aș alege romul. Din punct de vedere că am trecut și eu prin situații care povestea doamna."

Respondenții –politicieni sunt de părere că membri de partid de etnie romă nu afectează imaginea partidului (76%). Totuși, 18% din din politicieni sunt de părere contrară. **Figura 10.**

De asemenea, membrii de partid se simt în mare parte în siguranță să conlucreze în echipa de partid cu o persoană de etnie romă (61%). **Tabel 23.**

Tabel 23. Dacă ați avea în echipa de partid o persoană de etnie romă cu care ați conlucra mai des, v-ați simți în siguranță?, %, N=câte 100 pentru fiecare categorie

	Politicieni
Da	61
Nu	23
Nu răspund	16
Total	100

În percepția participanților membri de partid la discuția de grup, populația de etnie romă nu se implică în viața politică, dar au menționat că, în general, "s-ar simți în siguranță" având ca coleg-membru de partid o persoană de etnie romă.

Au fost și participanți care au menționat că "nu se vor simți în siguranță" să aibă în calitate de coleg/colegă de partid o persoană de etnie romă. Acest disconfort a fost împărtășit de participanții de gen feminin care fie au avut o situație neplăcută legată de o persoană de etnie romă, fie au auzit multe situații neplăcute legate de romi.

[FG1 - F3]: "Da, dacă persoana este de încredere."

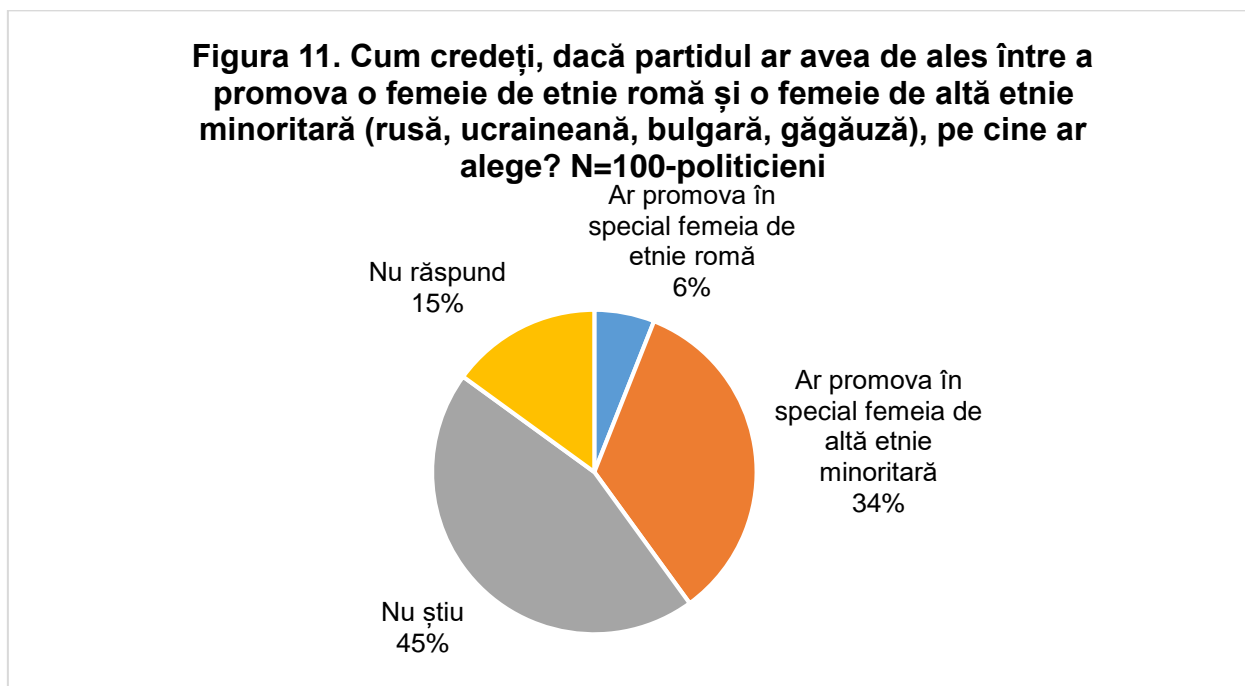
[FG1 - F4]: "Nu mă simt niciodată în siguranță alături de romi, îmi pare rău."

[FG1 - F5]: "Pentru mine este mult mai important ca să promoveze aceleași idei care sunt importante pentru mine. Îmi este indiferent de naționalitatea, vârsta lui, genul sau altele. Noi avem romi în partid de aceea nu văd nici o problemă în naționalitate. Gândirea este cea mai importantă"

[FG1 - F6]: *Îmi pare rău, dar cred că nu m-aș simți bine. Poate undeva neștiind, pentru că ei sunt diferiți, mama, tata poate să fie moldoveni, neștiind că el este rom, atunci poate, undeva eu aș accepta.*

[FG1 - B1]: *Eu sunt tolerant, moldovean, ucrainean, rom, indiferent. Poate să fie și de naționalitatea noastră, oricum aceeași atitudine voi avea după acțiuni.*

Politicienii consideră că, în cazul în care partidul ar avea de ales între a promova o femeie de etnie romă și o femeie de altă etnie minoritară, femeia de altă etnie minoritară ar avea șanse mai mari (34%). **Figura 11.**

Capitolul 4. Sursele de informare și altele

În ceea ce privește sursele de informare, în top în cazul romilor este TV-ul (81%), iar în cazul politicianilor - rețelele de socializare (85%). **Tabel 24.**

Tabel 24. Din ce surse vă informați despre știri și evenimente curente?, %, N=câte 100 pentru fiecare categorie

	Politicieni	Romi
TV	61	81
Radio	34	31
Ziare	36	29
Reviste	23	23
Rețele de socializare (Facebook, Odnoklassniki, Vkontakte)	85	44
Site-uri de știri	60	29
De la vecini/ cunoscuți/ rude	17	56
Nu mă informez deloc	1	1
Nu răspund	1	0

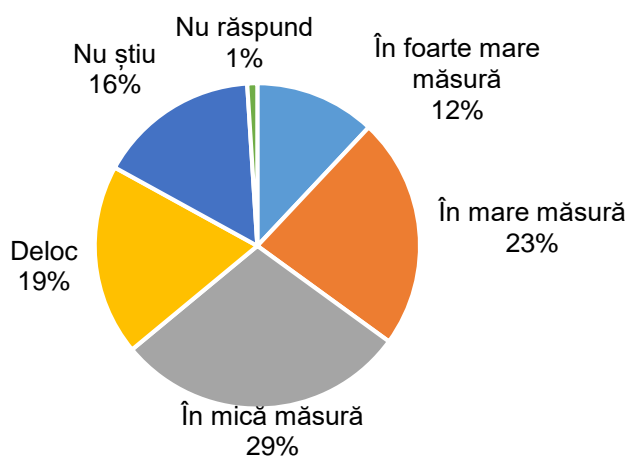
Membrii partidelor politice au afirmat că se informează atât prin intermediul rețelelor de socializare (facebook), cât și prin intermediul televiziunii, precum și de la prieteni/cunoscuți, site-uri specializate (justice.md, legice.md). Totodată, participanții au menționat că există multă informație în general.

[FG1 - B2]: "În primul rând, sursele sunt cele de socializare, [...] paralel și mass-media, televizorul."

[FG1 - F6]: "Tot, Facebook, Internet, Mass-media."

Persoanele de etnie romă consideră mai mult că nu au decât că au acces la informația necesară pentru a deveni membru de partid. Astfel, (48%) din respondenții romi sunt de părere că au acces la informații pentru a deveni membri de partid în măsură mică sau chiar deloc, iar (35%) - că au acces în mare și în foarte mare măsură. **Figura 12.**

Figura 12. În ce măsură credeți că aveți acces la informații pentru a deveni membru de partid, într-un limbaj accesibil? N=100-romi

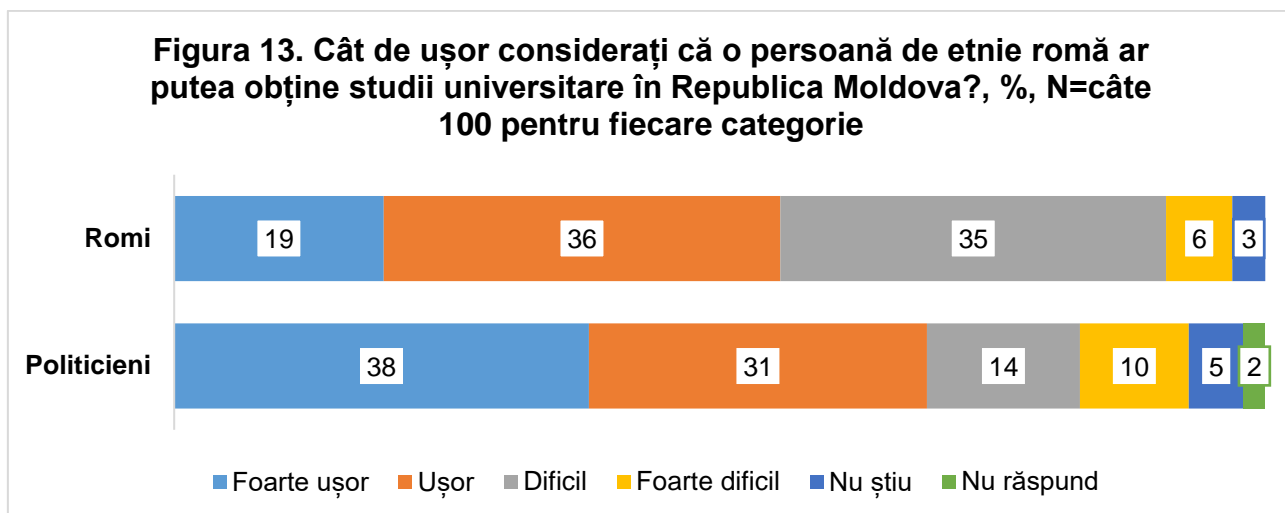

Dacă e să analizăm după criteriul de gen observăm că jumătate din bărbați în foarte mare măsură sau mare măsură au acces la informații pentru a deveni membru de partid, iar femeile circa două din zece femei au acces la un astfel tip de informare.

Tabel 25. În ce măsură credeți că aveți acces la informații pentru a deveni membru de partid, într-un limbaj accesibil? N=100-romi

	Bărbați	Femei	Total
În foarte mare măsură	16	9	12
În mare măsură	34	16	23
În mica măsură	22	33	29
Deloc	22	18	19
Nu știu	6	22	16
Nu răspund	0	2	1
Total	100	100	100

Atât respondenții politicieni, cât și respondenții romi au percepția că este ușor și foarte ușor pentru persoanele de etnie romă să obțină studii universitare în RM (69%, respectiv 55%). **Figura 13.**

Acest lucru este valabil în aceeași proporție atât pentru bărbați cât și pentru femeile de etnie romă.

Tabel 26. Cât de ușor considerați că o persoană de etnie romă ar putea obține studii universitare în Republica Moldova?, %, N=100- romi

	Bărbați	Femei	Total
Foarte ușor	19	20	19
Ușor	38	36	36
Dificil	38	33	35
Foarte dificil	6	7	6
Nu știu	0	4	3
Total	100	100	100